

”ש ל כ ת”

ברומן „שלכת“, פרי עטו של עידו ראם שהגיע ארצה כפליט מרוסיה הסובייטית עם קום המדינה, מצליח הסופר להמחיש לנו עיני הקורא את האנדרלמוסיה הצבאית וההתמוטטות המוסרית ששררו ברוסיה בתחילת מלחמת העולם השנייה, כפי שנחזתה אישית ע”י הסופר.

אמנם מכונת התעמולה הרוכית, הציחה הודות לעבודת גמלים של שנים, ליחיד החדיר בלב דעת הקהל העולמית את הדעה, כי ברית המועצות הינה מעצמה צבאית אדירה מצוידת במיטב כלי הנשק המודרני (של אותה תקופה), אשר כל המנסה לפגוע בה — לא ינוקה ברם, ליחיד אמיתי של דבר היה הצבא הרוסי לוקה בחוסר ארגון משווע ומצויד בכמויות זעורות של נשק מיושן ואגדת „מכונת המלחמה“ הרוסית המפוארת התנפצה לרסיסים כבר בימיה הראשונים של המלחמה. אפשר להניח בודאות כי לולא העזרה האמריקאית במסגרת „התכר והשאל“, שהעבירה מאות אלפי טונות של ציוד צבאי לארץ זו, היה עלול מצבם של הרוסים להיות נואש.

כאמור, מצליח הסופר לתאר לפנינו תאור חי את הצבא האדום בראשית דרכו, עוקבים אנו אחר לבטי החיילים מזי הרעב, שהוטל עליהם לעמוד מול הפולש האכזר בידים ריקות, רואים אנו אותם בנוסיתם, בדרך לא דרך, בסופות קור ולילא סדר ומשמעת צבאית. בד בבד עם הנסיגה ופריקת עול המשמעת, מתחילים להתבצע מעשי חוליגניות. חייל פוגע ב”מפקדו, תוך כוונה להרגו, על כי הלה אינו

מאפשר לו לברוח על גפשו. מפקד גבוה אינו מעביר מזון ליחידתו אלא מוכרו ב”שוק השחור ועוד מקרים הדומים בחומרתם — לאלו שציננו.

במקביל לתאור המצב בתזית, מתאר הסופר אף את החיים ב”עורף“ — בלנינגרד, אם כי לאמיתו של דבר הופכת עיר זו תוך זמן קצר לקו הגנה ראשי מתמת התקדמות המהירה של צבאות הפולשים. ההתמוטטות בעורף אינה פחותה ואולי אף עולה על זו שבתזית. אמת, בקרב כל אומה ואומה קיימים טיפוסים פסיכופטים וסאדיסטיים. נחטא לאמת אם גיחס טיפוסים אלו דוקא לרוסים, אולם ללא ספק פעור לתם המזיקה של יצורים בלתי אחראים אלו קלה יותר תחת שיטת שלטון ש”אינה דמוקרטית. כך, בשם שבגרמניה שלטו אנשי האס”אס ברמה, בהונגריה אנשי „משמר הברזל“ הרי ברוסיה היו אלה הצ’קיסטים, אנשי שרות הבטחון שהתעללו באוכלוסיה, לעתים מתוך תאות סאדיזים גרידא. קוראים אנו כיצד טופל אחד מהם, מטעמי נקמות אישית, עלילת שוא על פטריוט אמיתי ולוחם מובהק והלה מוצא להורג ביריה נוסח „אנשי פנפילוב“. כיצד מנצלים בעלי שררה אתרים את מעמדם הנישא וכופים חיי פריצות על עלמות צעירות. הנורא הוא כי אין לאוכלוסיה אל מי לפנות בצרתה. אנשי הבולשת מחוסינים בפני כל ולא פחות משפוחדים האזרחים מהאויב החיצוני, מתיראים הם מאנשי הבולשת ורואים הם במ אויב פנימי — לא פחות מסוכן.

רומנו של עידו ראם הוא מסמך מזעזע.

למרות שאין הדברים מסופרים בגוף ראשון מורגש היטב, בינות לדפי הספר, כי הסופר „חי“ את אשר כתב ומראות ה”מלחמה השאירו בו צלקותיהם העמוקות. מבחינה כפרותית שומא עלינו להדגיש כי המחבר שגה בפיתוח אופי גיבוריו. תחת לעצב מספר מצומצם של דמויות מרכזיות, אשר תהונה את ציר הרומן ולידן דמויות משנה, הרי שרטט הסופר בכללות מספר רב של נפשות הפועלות באותה זירת עלילה, אולם לא הדגיש בגיבוריו את הקיום המאפיינים כל איש ואיש מהם. בהכרח מתהווה מצב שלעתים קרובות, אפילו חשים אנו באירת הקדרות הכללית של אותה תקופה, דמויות הגיבורים מת”יצבות מטושטשות לנגד עינינו ותסרים תי”אורים נוספים ע”מ להשלים קווייהם.

הספר קריא ומרתק, למרות שאינו נקי משיבושי לשון שביתר קפידה אפשר היה לסלקם טרם הוגש כתב היד לדפוס. כך למשל מרבה הסופר להשתמש במילה — למפרע, שעה שמתכון הוא למילה — מראש. אף עדים אנו לשימוש יתר למי”לים לועזיות ולאודוקא למושבות שבי”ניהן כמו: „את תינוקת קאפריזית“ או „החליפי את הפוזה“ וכו’ אף תיאורים מסוג „החזר היה די חם ודי געים“ — אינם משכנעים ביותר. אולם למרות כל הליקויים שהזכרנו, הרי שבסיכומו של דבר הספר מענין וממחיש לקורא תקופת חיים מסוערת במעצמה אדידה — ופרו”בלמטית.